

DAGERMANS ISLANDSTRÖJA

Stickbeskrivningen har lånat sitt mönster från en liten islandströja Stig Dagerman som barn bär på ett foto från tidigt 1930-tal. Den är samtidigt inspirerad av hans novell *Var är min islandströja?* i novellsamlingen *Nattens lekar* från 1947.

I den här stickbeskrivningen är tröjan stickad i en djupsvart färg som påminner om trycksvärta, och en lätt melerad gulgråvit ton som liknar tidningspapper.

Färgvalet kan föra tankarna till Stig Dagermans Dagsedlar, de mer än tusen dagsverser han skrev i den syndikalistiska tidningen *Arbetaren*.

Celia B Dackenberg har designat och konstruerat mönstret 2023.

De små romber som upprepas över hela tröjan

är en vanlig mönstertyp som brukar finnas på så kallade islandströjor. De kunde vara handstickade eller maskinstickade, och såldes på marknader och i arbetarbodar.

Den enkla mönstringen var dekorativ och lättstickad, och gjorde också tröjan tätare och varmare.

Här har tröjan fått ett separat litet mönster i sidorna. En sådan detalj fanns ofta på äldre, handstickade fiskartröjor. Det är fint och underlättar genom att tydligt dela upp stickningen i fram- och bakstycke. Sidmönstret blir dessutom ett välkommet avbrott i den mer monotona mönsterstickningen, två gånger varje varv.

Nertill på bakstycket har tröjan fått ett monogram med initialer och årtal över 64 maskor.

Skapa gärna ditt eget monogram, med bokstäver och siffror. Det blir enklast att foga in det i mönstret om du använder samma maskantal, men du kan göra det stå stort eller litet du vill. I så fall får du skissa i rutmönstret och se till att mönstret stämmer.

Du kan förstås också utesluta monogrammet helt och sticka rombmönstret även över dessa maskor. Förhoppningsvis blir din tröja en favorit med långt liv!

Spara gärna lite garn till kommande stoppar av armbågar och fransiga ärmkanter. Läs sticktipsen på sista sidan innan du börjar med ditt arbete.

STORLEKAR

XS [S–M] M–L [XL]

Övervidd 95 [107] 119 [131] cm

Längd 68 [68] 71 [74] cm

GARN

Ulysse från De Rerum Natura (185 m/50 gr) eller annat ullgarn i motsvarande grovlek

Bottenfärg Poivre Blanc eller annan ljus färg, ca 8 [9] 9–10 [11] nystan à 50 g

Mönsterfärg Ebène eller annan mörk färg, ca 3 [4] 4–5 [5] nystan à 50 g

STICKOR mm

Rundstickor nr 2 ½ och 3, ca 80 cm

Strumpstickor nr 2 ½

2 omgångar långa strumpstickor nr 3 samt 1 extra rundsticka nr 3

Rundsticka nr 2 ½ 40 cm, eller extra strumpstickor 2 ½

Liten virknål samt markörer

STICKFASTHET

Mönsterstickning 26 m/10 cm

NEDERKANT

Lägg med det mörka garnet upp 224 [252] 280 [308] m på dubbla st 2 ½. Sticka resår *2 rm, 2 am*, fram och tillbaka. Det första varvet = avigsidan. Efter ett par cm, när du ser att stickningen inte riskerar att bli vriden, sluter du den till en ring och stickar runt. Sticka den första, svarta randen, i totalt 5 v. Sticka därefter 3 v ljust, *4 v mörkt, 3 v ljust* 2 [3] 3 [3] ggr, 3 v mörkt.

LIVET

Byt till rundsticka nr 3 och slätstickning. Sticka ytterligare ett v med det mörka garnet och öka 22 [26] 30 [34] m jämnt fördelat = 246 [278] 310 [342] m. Sticka sedan 3 v ljust, och sätt på det sista varvet ut markeringar innan du börjar sticka mönstret enligt diagram 1 och 2.

För framstycket: Sidmönster 12 [12] 12 [12] m. Rombmönster 111 [127] 143 [159] m = 123 [139] 155 [171] m.

För bakstycket: Sidmönster X-A 12 [12] 12 [12] m. Rombmönster A-B 24 [32] 40 [48] m. Monogram 64 [64] 64 [64] m. Rombmönster 23 [31] 39 [47] m = 123 [139] 155 [171] m.

Sticka sedan det lilla prickmönstret. Sidmönstrets 12 m stickas i båda sidorna enligt diagram, varv 1, X-A, för övrigt *1 m mörkt, 2 m ljust*.

Sticka 2 v ljust och mönster enligt diagram. (Du behöver inte ta av mönstertråden på de enfärgade varven, låt den bara följa med på avigsidan, men utan att sträcka den.)

På v 7 stickas monogrammet in. Rita först upp ditt eget monogram över 64 m, eller ditt eget maskantal.

Använd det tomma diagrammet 2. Alfabete och siffror finns på diagram 4A och 4B. Vill du utesluta monogrammet kan du sticka rombmönstret även över de maskorna, mönstret går jämnt ut.

På v 8–11, som förutom i själva monogrammet stickas enfärgat ljusa, är det enklast att använda separata, mörka trådar för monogrammet, en för varje varv. (Trådarna fästs sedan i monteringen.) Sticka rakt tills stycket mäter ca 40 [42] 44 [46] cm.

ÄRMHÅL

Nu påbörjas ärmhålen, det blir smidigast att göra det på varv 2 i ett enfärgat parti. Maska av de 8 mittersta m i sidmönstren. Lägg på nästa v upp 9 nya m (= klippmaska och sömsmån i ärmhålet).

På mönstervarven stickas de 13 sidmaskorna så: 2 ljusa m, *1 mörk, 1 ljus* 4 ggr, 1 mörk, 2 ljusa m. På nästa v stickas 2 ljusa m, *1 ljus, 1 mörk* 4 ggr, 3 ljusa m. På så sätt bildas 2 eller 3 ljusa maskor ytterst i var sida och mellan dem ett litet rutmönster som binder trådarna inför uppklippningen. För övrigt stickas mönstret som tidigare. Sticka så tills ärmhålet mäter ca 16 [16] 17 [17] cm. Nu påbörjas halsringningen, om möjligt på varv 2 i ett enfärgat ljust parti

HALSRINGNING

Sätt en markering mitt i stickningens första sida. Det blir alltså 6 m på var sida om klippmaskan. Detta är mitt i tröjans vänstersida (= stickningens höger). Markera mitt i högersidan på samma sätt. Ta av tråden.

Varvet börjar och slutar nu mitt på framstycket. Markera de mittersta 9 [11] 13 [15] m mitt fram. Det blir 57 [64] 71 [78] m på var sida om mittmaskan = klippmaskan. Plocka över framstyckets m på högerstickan, utan att sticka dem, fram till markeringen. Maska av de markerade maskorna mitt fram och fortsätt sticka mönster som tidigare. Man måste nu sticka fram och tillbaka.

Runda för halsringningen genom att maska av 3, 3, 3, 2, 2, 2, [3, 3, 3, 2, 2, 1] 3, 3, 3, 2, 2, 1, 1 [3, 3, 3, 2, 2, 1, 1, 1] m i var sida. Framstyckena består nu, klippmaskorna oräknade, av 42 [50] 56 [62] m. Sticka tills ärmhålen mäter ca 23 [24] 25 [26] cm. Nu sneddass för axlar.

AXLAR

Påbörja axelpartiet på ett enfärgat varv (sticka om det skulle behövas några extra ljusa varv) och sticka fortsättningsvis enfärgat ljust. Markera först [33] 35 [37] 41 m mitt bak. Det blir 45 [52] 59 [65] m på var sida, klippmaskorna oräknade.

Sticka höger framstycke (stickningens vänster) och maska av klippmaskan mitt i sidan. Sticka fram till markeringen för halsringningen bak. Maska av de 33 [35] 37 [41] m markerade maskorna. Sticka varvet ut och maska av klippmaskan även mitt i denna sida.

Snedda nu för axlarna på vänster framstycke. Maska inte av, utan lämna maskorna öppna. (Läs på sidan 5 om ”Snedda med vändningar”). Snedda 17, 13, 12 [19, 16, 15] 22, 17, 17 [24, 20, 18] m. Sticka ytterligare ett varv och maska av de yttersta 4 m mot ärmhålet. Låt den öppna maskorna sitta på en extra rundsticka och låt

maskorna sitta på en extra rundsticka. Sticka nu höger framstycke på motsvarande sätt.

Sticka bakstycket. Sticka först höger sida. På nästa v avmaskas 3 m mot halsen, och axeln sneddass som på framstyckena. Maska av de 4 yttersta maskorna i var sida, och låt de öppna axelmaskorna sitta kvar på stickan. Sticka vänstersidan på motsvarande sätt.

UPPKLIPPNING

Förbered uppklippningen av ärmhålen. Fäst eventuella lösa trådar i och nära ärmhålen så att du inte riskerar att klippa av dem. Markera först klippmaskan mitt i sidan med förstygn med en ullgarnstråd i avvikande färg. Sy sedan kedjestygn på ömse sidor om mittmarkeringen. Använd gärna knapphålssilke, moulinégarn eller annan tunn tråd (men helst inte vanlig sytråd). Klipp upp i mittmarkeringen. Kasta klippkanterna.

HOPMASKNING

Vänd tröjan ut och in och maska ihop axlarna, en i taget, från avigsidan: Lägg stickorna med axelmaskorna parallellt, sticka ihop en maska från vardera stickan och maska av dem vartefter. Använd en tredje sticka, till exempel en strumpsticka.

HALSKANT

Halskanten stickas dubbel och viks och sys ner mot rätsidan. Plocka med det mörka garnet och med hjälp av en liten virknål upp ca 124 [128] 132 [140] m för halskanten. Detta görs från avigsidan. Sätt maskorna på en kortare rundsticka nr 2 ½ eller på strumpstickor, så många som behövs. Maskantalet är ungefärligt, anpassa det efter din egen stickning. Anpassa också ditt maskantal så att det blir jämnt delbart med 4.

Sticka runt, från tröjans avigsida. Detta blir halskantens rätsida, eftersom den färdiga kanten viks dubbel utåt. Sticka 1 v med räta m, därefter resårstickning *2 rm, 2 am* i ca 3,5 cm. Sticka nu randigt: 3 v ljust, 3 v mörkt, 3 v ljust och till sist 2–3 v mörkt. Maska sedan av med räta maskor. Dubbelkolla för säkerhets skull när du maskar av att du sticker från tröjans avigsida = kantens rätsida, så att de räta maskorna kommer mot rätsidan när kanten viks dubbel.

MONTERING HALSKANT

Fäst alla trådar på och i närheten av halskanten. Vik den dubbel mot tröjans rätsida och nåla ner den. Sy så omärkligt som möjligt i den yttersta maskbågen.

ÄRMAR

Lägg med det mörka garnet upp 56 [64] 64 [68] m på dubbla stickor 2 ½. Sticka runt i resår: *2 rm, 2 am*, på strumpstickor 2 ½. Låt det aviga uppläggningsvarvet komma utåt, eftersom mudden på den färdiga tröjan viks dubbel. Sticka den första, mörka randen, i totalt 5 v. Sticka därefter randigt: 3 v ljust *4 v mörkt 3 v ljust*. Upprepa *–* tills mudden är ca 14 [15] 16 [17] cm. Avsluta med 3 v mörkt.

Byt till strumpstickor nr 3 och slätstickning. Sticka ytterligare ett v med det mörka garnet och öka 8 [8] 8 [4] m jämnt fördelat = 64 [72] 72 [72] m. Sticka sedan 3 v ljust, och öka på det sista varvet ytterligare 5 [5] 5 [5] m = 69 [77] 77 [77] m. Sticka prickmönstret, *1 mörk, 2 ljusa m*, därefter 2 ljusa v. Sätt ut markeringar innan du sticker mönstret.

Börja vid Y i ärmdiagrammet, diagram 3, och sticka mittmönstrets 12 [12] 12 [12] m Y–Z. Sticka sedan det lilla triangelmönstret Z–O, 5 [5] 5 [5] m. Fortsätt sedan med rombmönster som på livet, de 8 m A–B 6 [7] 7 [7] ggr = 48 [56] 56 [56] m och till sist den lilla triangeln P–Y, 4 [4] 4 [4] m. Efter de första mönstervarven stickas 4 enfärgade ljusa varv. Sticka 1 [3] 2 [1] mönsteromgångar = 4 [20] 12 [4] v.

I det ljusa parti som följer påbörjas ökningarna för ärmvidden. Ökningarna görs i de ”kolumner” som bildas mellan Y och R, respektive Q och Z i diagrammet. Gör ökningarna på det andra ljusa varvet. Sticka alltså från Y, gör en ökning mellan de två följande maskorna, sticka mittmaskorna R–Q, öka mellan de två följande maskorna och sticka resten av varvet från Z och sluta vid Y. Du har nu 71 [79] 79 [79] m. Som på livet stickas

Den randiga mudden kan bäras enkel, som på bilden, eller dubbelvikt. Anpassa din ärmlängd så att du får den modell du föredrar. Stickar du en lång ärm med dubbelvikt muddkan den vikas ner över handleden för extra värme. Skönt i kyliga rum, som skydd mot vindar till sjöss, och vid vila på en stubbe i skog och mark.

alltså hela vägen fyra ljusa varv mellan mönsterpartierna. Mittmönstret och romberna stickas hela tiden rakt över de föregående. Varvet börjar alltså nu med 3 ljusa m. Efter de 8 mönstermaskorna mitt under ärmen stickas 3 ljusa m före triangelmönstret vid Z. I nästa enfärgade parti ökas igen i dessa 3 m. Sticka 1 m, öka 1 m, sticka 1 m, öka 1 m, sticka 1 m.

Vardera ökningskolumnen innehåller nu 5 m, och du har totalt 75 [83] 83 [83] m. I nästa mönsterparti stickas den mittersta av dessa 5 m mörk, så att varvet börjar med 2 ljusa, 1 mörk, 2 ljusa m och stickas på motsvarande sätt efter mittmaskorna. I det följande ljusa partiet ökas igen 1 m i var sida. Nu och fortsättningsvis är ökningskolumnen de två maskor som ligger närmast de 8 mittmaskorna. Sticka ett mönsterparti, sedan ett ljust parti med två ökningar i kolumnerna: Sticka 1 m, öka 1 m, sticka 1 m, öka 1 m, sticka 1 m. Sammanfattningsvis blir det alltså varannan gång 1 ökad 6 maska per kolumn, varannan gång 2, och när det finns 5 m i kolumnen stickas den mittersta maskan mörk i mönsterpartiet.

När maskantalet blivit för stort för att kännas bekvämt på de fyra stickorna kan du använda en extrasticka, men låt gärna de två m vid varvets början, mittmaskorna, ökningskolumnen och några maskor till sitta på en egen sticka. Justera fördelning av maskor efter hand.

Fortsätt sticka så här tills ärmen mäter ca 43 [46] 48 [52] cm och du har ca 105 [107] 115 [121] m. Påbörja nu ökningarna för kilen. Nu måste du för säkerhet skull kontrollmäta att ärmvidden kommer att passa i ärmhålet på din egen stickning och även din egen önskade ärmlängd. Gör eventuella justeringar om det skulle behövas. Öka som tidigare, men nu även i den kolumn som ligger till höger respektive vänster om den tidigare ökningskolumnen. Fortsätt så tills du har 125 [131] 135 [141] m och ärmen är ca 54 [56] 58–60 [62] cm eller önskad längd. Vid ca 2,5 cm före full längd övergår du till att sticka fram och tillbaka med varvets början och slut mitt under ärmen. Avsluta med ett enfärgat ljust parti och maska av.

MONTERING

Fäst alla trådar. Fäst de avmaskade axelmaskorna mot axeln. Vik in ärmhålens klippkanter mot avigsidan. Nåla i ärmarna och sy i dem från rätsidan, ett stygn växelvis i livet och i ärmen. Sy försiktigt ner klippkanterna med kaststygn.

AVSLUTNING

Om din tröja är hyfsat slät kan det räcka att du sprejar den ordentligt med vatten och lägger den till tork på frottéhanddukar. Behöver den lite rejälare sträckning får du blöta hela tröjan i ljummet vatten, krama ur den i frottéhanddukar och lägga den till tork. Lägg gärna små frottéhanddukar även inuti tröjan och byt ut dem vartefter.

STICKTIPS

Välja garn

Om du inte vill använda det garn som anges i beskrivningen kan du förstås välja något annat med motsvarande grovlek. Tänk bara på att garnåtgången kan förändras när du byter garn. Kolla också att stickfastheten blir den angivna – eller var beredd på att storleken kan bli en överraskning.ligger närmast.

Välja storlek

Enklast är att utgå från en tröja som är lagom stor. Jämför den med beskrivningens mått och välj den som ligger närmast. Håller du samma stickfasthet som i beskrivningen får din tröja de 7 angivna måtten. Du kan förstås också göra justeringar av till exempel tröjans längd och ärmlängd.

Läsa diagram

Rombmönstret är väldigt lättstickat, mönstret ger sig nästan själv. Monogrammet kräver lite mera koll. Skriv ut diagrammet och se till att även ha ditt eget monogram på papper framför dig. Lägg en ogenomskinlig linjal ovanför det varv du ska sticka så blir det lätt att följa.

Mönsterstickning

När du stickar med två färger ska antingen mönstertråden eller bottenfärgstråden konsekvent hållas längst fram på fingret. Den främre färgen kommer att dominera intrycket. Låt den ostickade tråden ligga i lagom lösa bågar på avigsidan. Den ska varken dra ihop mönstret eller vara så lös att stickningen blir gluggig och ful. När du har fler än 3–4 eller högst 5 maskor i sträck i den ena eller andra färgen måste trådarna bindas för att du inte ska få för långa ostickade trådar, flotteringar. Långa flotteringar kan göra mönstret ojämnt och ge långa lösa trådar där knappor och fingrar kan fastna. Sno bara trådarna om varandra på avigsidan. Se till att bindningarna inte kommer precis ovanför varandra utan förskjut dem i sidled.

Sticka randigt utan hack

När man stickar randigt i rundstickning, som på tröjans nederkant, ärmuddar och halskant, uppstår ett litet »hack« i mötet mellan de olika färgerna. Du kan lätt minska detta genom att sticka så:

Färg 1, sista varvet: Sticka som vanligt fram till färgbytet. Färg 2, varv 1: Sticka som vanligt varvet ut.

Färg 2, varv 2: Lyft upp den första maskan på det sista varvet av färg 1, bakifrån, och sätt den på vänsterstickan. Sticka ihop de två maskorna och fortsätt som vanligt med färg 2. Tycker du det här låter krångligt finns det flera så kallade tutorials på nätet. Sök bara på ”jogless stripes” så får du förklaringen i bild.

Snedda med vändningar

När du sneddar en axel blir det smidigare om du inte maskar av, utan vänder med kortvarv och lämnar maskorna öppna. För att slippa de hål som vill uppstå vid vändningarna lindas tråden runt vändmaskan. På ett avslutande varv över alla maskorna stickas lindningen ihop med den maska den lindats runt.

Från rätsidan: Sticka fram till vändningen och håll garnet bakom stickningen. Lyft nästa maska avigt. Flytta garnet till framsidan mellan stickorna. Lyft tillbaka vändmaskan till vänsterstickan. Vänd, och ta tillbaka garnet mellan stickorna till avigsidan. Garnet är nu lindat runt maskan. Sticka det aviga varvet ut. När kortvarven är färdiga stickas lindningen ihop med vändmaskan: Stick in högerstickan under omlindningen och rätt i vändmaskan. Sticka ihop dem.

Från avigsidan: Sticka fram till vändningen. Håll garnet framför och lyft nästa maska avigt. Flytta garnet till baksidan mellan stickorna. Lyft tillbaka samma maska på vänster sticka. Vänd arbetet och ta tillbaka garnet mellan maskorna på avigsidan. Garnet är nu lindat runt en maska. Efter kortvarven stickas omlindningen ihop med vändmaskan. Stick in höger sticka bakifrån i den bakre delen av omlindningen och flytta upp den på vänster sticka. Sticka omlindningen avigt tillsammans med nästa maska på vänsterstickan. Att snedda axlarna med vändningar och sedan maska ihop dem är ett smidigt sätt att sticka axelsömmen. Den som tycker metoden känns ovan och pillrig kan förstås snedda med avmaskningar på vanligt sätt och sy ihop axelsömmen med nål och garn.

Halskant eller polo?

Här i beskrivningen stickas tröjan med en dubbelvikt halskant som sys mot rätsidan. Maskorna plockas upp från avigsidan. Vill du i stället sticka en polokrage? Kolla först att din halsringning är tillräckligt vid. För polokrage plockar du upp maskorna från rätsidan. Det går då åt något mer garn än för halskanten.

Om Stig Dagerman levtt skulle han fyllt 100 år 2023 så självklart har vi märkt vår tröja med hans initialer.

Dagermans islandströja är designad och stickad av Celia B Dackenberg som en del av projekt Växelspel, Region Uppsala i samarbete med Älkarleby kommun.

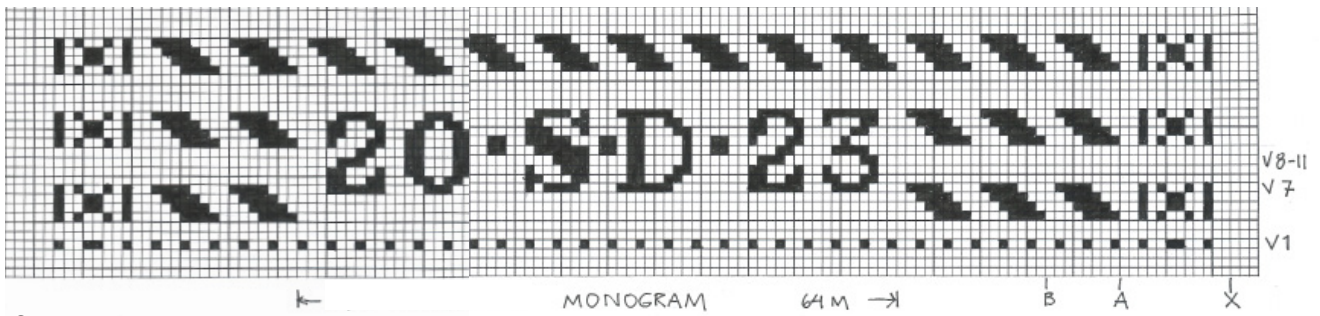
Projektet ska stödja litteraturen som konstform, öka kunskapen om Stig Dagermans författarskap men också förnya samverkansformer mellan Region Uppsala, det offentliga och det professionella kulturlivet i Uppsala län. Projektet stöds av Kulturrådet.

Foto: Olle Norling, beskrivning: Celia B Dackenberg och Upplandsmuseet.

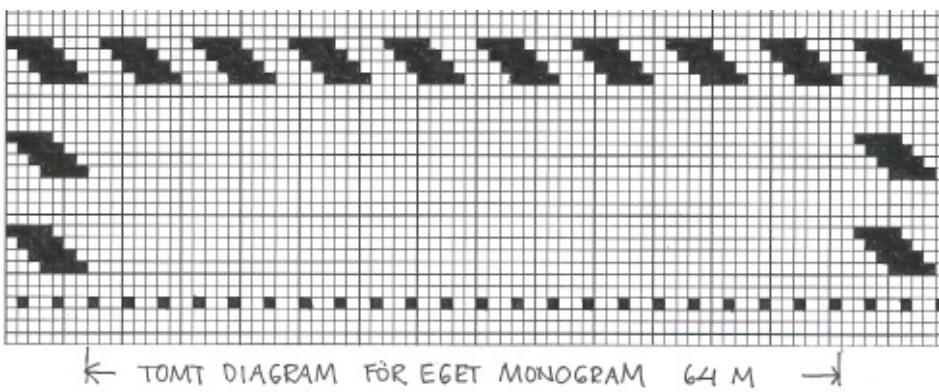
Läs mer här www.regionuppsala.se/vaxelspel.

DIAGRAM

1

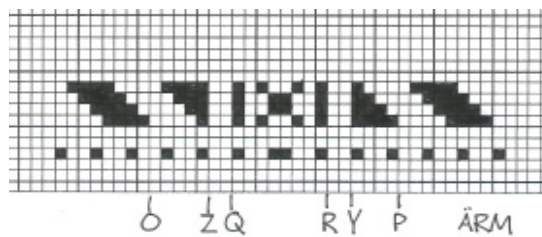
2

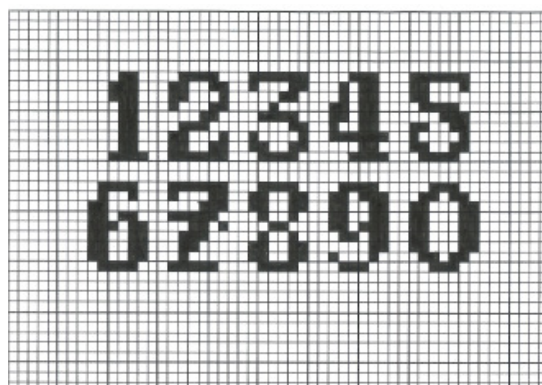
4A

3

4B

Copyright Celia B Dackenberg. Beskrivningen får endast användas för privat bruk inte kopieras eller mångfaldigas i kommersiellt syfte.